

Akinci, M. Ş., Sazak Pınar, E., Alpagut, U. (2018). Müzik Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilerle Müzik Uygulamalarına İlişkin Özyeterlik Algısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 1232-1251.

Geliş Tarihi: 25/12/2017

Kabul Tarihi:19 /09/2018

MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERLE MÜZİK UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖZYETERLİK ALGISI ÖLÇEĞİ: GÜVENİRLİK ve GEÇERLİK ÇALIŞMASI*

Mehmet Şahin AKINCI**

Elif SAZAK PINAR***

Uğur ALPAGUT****

ÖZET

Çeşitli yetersizlikleri nedeniyle özel gereksinimli öğrenci-ÖGÖ olarak isimlendirilen öğrenciler öğretmenlerinden farklı alanlarda dersler almaktadırlar. ÖGÖ' lerin genel eğitim ortamlarında aldıkları derslerden birisi de müzik dersidir ve müzik öğretmenleri ÖGÖ' lere sahip oldukları özyeterlik algıları ile eğitim vermekte, öğrencileri müzik alanında geliştirmeyi hedeflemektedirler. Bu çalışmada müzik öğretmenlerinin ÖGÖ' lerle müzik uygulamalarına ilişkin özyeterlik algılarının tespitinde kullanılmak üzere "Müzik Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilerle Müzik Uygulamalarına İlişkin Özyeterlik Algısı Ölçeği"-ÖYAÖ geliştirilmesi amaçlanmıştır. ÖYAÖ' nin geliştirilme aşamasında 253 ve asıl uygulamasında ise 227 müzik öğretmeni ile çalışılmıştır. Likert tipli hazırlanmış olan ölçeğin faktör analizi işlemi sonucunda altı boyuttan oluştuğu ortaya çıkarılmış, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Yapılan istatistiki hesaplamalar sonunda KMO değeri 0.9 ve Cronbach's Alpha Katsayısı 0.9 olarak bulunmuştur. Bu değerler ÖYAÖ' nin müzik öğretmenlerinin ÖGÖ' lerin müzik eğitimlerine ilişkin özyeterlik durumlarını ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, özel gereksinimli öğrenci, özyeterlik algısı, müzik öğretmeni, ölçek geliştirme.

THE SCALE OF SELF-EFFICACY PERCEPTION OF MUSIC TEACHERS ON TEACHING MUSIC TO STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS: A STUDY ON RELIABILITY AND VALIDITY

ABSTRACT

Students with special needs-SSN get different classes from their teachers in school settings. One of these classes is music class and music instructors teach the SSN with their self sufficiency perceptions in order to train them in the field of music. In this study, it was aimed to develop a scale of self sufficiency perception for the teachers of music in order to reveal their capabilities of teaching the SSN. In the stage of development of this scale 253 teachers took part in the study and in real application, 227 teachers have participated. The likert scale of six levels was analysed by factorial analysis and KMO value was 0.9, Crombach alpha value was 0.9. These results proved that the scale of self sufficiency perceptions of the teachers is valid and reliable and ready for use in the educational settings.

Key Words: Music education, student with special needs, self sufficiency perception, music teacher, scale development.

* Bu çalışma "Müzik Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilerle Müzik Uygulamalarına İlişkin Özyeterlik Algıları" isimli doktora tez çalışmasının makaleye dönüştürülmüş biçimidir.

** Öğr. Gör. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı,

mehmetsahinakinci@hotmail.com

*** Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, elifsazakpinar@gmail.com

**** Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, alpagutugur@yahoo.com

1.GİRİŞ

Bireyler dünyaya geldikten sonra belirli gelişim evrelerine girmektedirler. Fiziksel ve zihinsel olarak yeterli düzeye ve normal gelişim gösterememesi nedeniyle belirli bir düzeye ulaşan bireyler eğitim almak zorundadırlar. Eğitim ortamlarında gelişim özellikleri açısından normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte eğitim yeterlikleri ve bireysel gelişim özellikleri açısından akranlarına göre farklılıkları olan öğrenciler de yer almaktadır. Bu öğrenciler özel gereksinimli öğrenciler (ÖGÖ) olarak tanımlanmaktadır. ÖGÖ' ler özel gereksinim türlerine göre açılmış olan okullarda ve kaynaştırma uygulaması olarak isimlendirilen (MEB, 2015, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Kitapçığı) genel eğitim sınıflarında eğitimlerini sürdürmektedirler. Kaynaştırma, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine bağlı olarak her tür ve kademedeki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin ve yetersizliği olmayan bireylerin (MEB, 2015, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Kitapçığı), örgün ve yaygın eğitim ortamlarında (MEB, Milli Eğitim İstatistikleri, 2016) özel eğitim desteğinde eğitimlerini sürdürmesidir (Kargın, 2004). Bu eğitimi aynı sınıfta tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürülmektedir. Belirli durumlarda özel gereksinimli öğrenciler için özel sınıflar açılabilir (MEB, 2015, Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Kitapçığı). ÖGÖ' ler toplum içinde birey olmanın gerektirdiği temel haklar ile ilişkili olarak eğitim ortamlarında bulunmakta, farklı alan ve seviyelerde kendileri için hazırlanmış eğitim-öğretim planları ve programları aracılığıyla bu alanda eğitim almış olan öğretmenlerle birtakım özel-farklı uygulama ve yöntemler sayesinde eğitim olarak gelişimlerini sürdürmektedirler.

Bireyi ailesine, yaşadığı topluma, ülkesine, dünyaya faydalı ve üretken hale getirmeyi amaçlayan eğitim sistemi içinde öğretmenin yeri tartışmasız çok önemlidir (Eldemir, 2011) ve eğitim sisteminin başarısı büyük ölçüde sistemi işleten öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır (Turcan, 2011). Öğretmen, bir eğitim sisteminin amaçlarına ulaşmasında, eğitim ortamlarındaki program, fiziki koşullar, eğitim materyalleri vb. gibi diğer unsurların ötesinde belirleyici ve yönlendirici bir özelliğe sahiptir (Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011). Belirtilen bu öğeler ile ilişkili olarak öğretmenlerin her tür öğrenci çeşitliliğinde ve seviyelerinde bilgili ve eğitimi uygulayabilme gücüne sahibi olması beklenmektedir. Bu durum normal gelişim gösteren öğrenciler ve kaynaştırma öğrencilerinin aynı ortamlarda eğitimlerini sağlıklı ve yeterli biçimde sürdürmeleri için yapılacak olan hazırlık, birikim, çalışma ve yeterlikleri de kapsamaktadır.

Öğretmenlerin mesleki sorumluluklarını yerine getirmeleri, onların iyi eğitim almalarının, konu alanı ve mesleki alanlarında donanımlı olmalarının yanı sıra, görevlerini yapabilmelerine olan inançlarıyla yakından ilgilidir. Öğretmenlerin yetiştirilmesi ve/veya nitelikli öğretmenlerle eğitim-öğretimin devam ettirilmesi önemlidir. Bu konularla ilişkili olarak her ülkede öğretmenlerden beklenen ölçütler geliştirilmiştir (Atasoy, 2010). Bu ölçütler ülkelerin eğitim ile ilgili idealleri, kapasiteleri, vizyonu, misyonu ve sunabildiği imkanları ile ilişkilidir. Öğretmenlerle ilgili mesleki beklentiler, bu beklentileri ilişkilendiren yeterlik ve hatta yeterliklerine/özyeterliklerine olan inanç-algı durumlarını ve bu yeterliklerin ne düzeyde olduğunu da gündeme getirmektedir.

Özyeterlik bireyin gelecekte karşılaşılabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derecede başarılı olabileceğine ilişkin kendisi hakkındaki yargıları ve inancıdır. Bireyin becerisini kullanarak yapabildiklerine ilişkin yargılarının ürünü ve sonucudur. Farklı

durumlarla baş etme, belli bir etkinliği başarma yeteneğine kapasitesine ilişkin kendini algılayışıdır (Senemoğlu, 2012). Yeterlik inancı insanların düşüncelerine, hissetmelerine, kendi kendilerini motive etmelerine ve davranışlarına etki eder (Bandura, 2009). Öğretmenler açısından yeterlik kavramı onların görev ve sorumluluklarını gerçekleştirebilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutumlardır. Öğretmen yeterlikleri ise farklı öğretim ortamlarında etkili bir performans için gerekli olan bilgiler, beceriler, tutumlar, sorumluluklar ve kişilik özelliklerinin bir bütünü olarak tanımlanabilir (Derman, 2007; Okursoy, 2016). Öğretmen yeterliklerine ilişkin alan yazında bazı araştırmacılar “öğretmen özyeterliği” kavramını kullanırken bazıları da “öğretmen yeterliği” kavramını kullanmışlardır. Öğretmen ne kadar yeterli ise öğrenci öğrenmeleri ve öğrenmelerin kalıcılığı da o kadar artacaktır (Karacaoğlu, 2008). Bu nedenle bu iki kavram birbiri ile aynı anlamda kullanılabilmektedir. Türkiye’de eğitimin kalitesinin geliştirilmesi, öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin geliştirilmesine bağlıdır (Türk Eğitim Derneği TED, 2009).

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mesleki açıdan kendilerini yeterli hissetme durumları son zamanlarda üzerinde oldukça fazla durulan konulardan biridir ve bunun için özyeterlik inancı ya da özyeterlik algısı kavramları kullanılmaktadır (Özdemir, 2008). Mesleki performansları açısından öğretmenlerin özyeterlik algıları son derece önemlidir. Öğretmenin kendi mesleki performansını nasıl tanımlayıp algıladığını belirten bu kavram öğretmenin etkili öğretmenlik davranışı göstermesiyle yakından ilişkilidir (Karahana, 2008).

Öğretmenlerin özyeterlik algıları ile özel eğitim konusunda aldıkları eğitim arasındaki ilişki, özel eğitim alanının başarısını etkileyebilmesi açısından göz önünde bulundurulmalıdır (Dolapci, 2013). Özyeterlik algısı yüksek olan öğretmenlerin öğrenme ve davranış problemleri olan ve yetersizlikleri olan öğrenciler için yaratıcı önerilerde daha azimli oldukları bilinmektedir (Brown ve Pajares, 1996). Özyeterlik algısı açısından yetersiz hisseden öğretmenlerin kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları konusunda isteksiz olduğu da bilinmektedir (Uysal 2004).

ÖĞÖ’lerin eğitimden etkili bir biçimde yararlanabilmeleri; bireysel farklılıklarına göre tanılarının doğru yapılmasına, bu tanıya göre doğru eğitim-öğretim kurumlarına yerleştirilmelerine, kendilerine uygulanacak programların farklılıklar göz önüne alınarak planlanmış yaklaşımlar içermesine, en önemlisi de programların bilgi-beceri, birikim-aktarım, yöntem, yaklaşım açısından donanımlı özel yetiştirilmiş öğretmenlerin varlığına bağlıdır (Kıvrak, 2003). Bu durum her ders için geçerlilik taşımaktadır. Örneğin müzik derslerinde her ÖĞÖ için bireysel eğitim planı hazırlanmalıdır. Planlama sürecinde ÖĞÖ’ nin zihinsel, fiziksel, duygusal, geçmiş müzik yaşantıları hakkında bilgiler edinilmeli ve öğrenci çoğu yönü ile tanınmış olmalıdır. Hem ders öncesi hazırlık hem de ders işleme süreçlerinde müzik öğretmenlerinin isteklilik, motivasyon, işine güdülenme, olumlu/olumsuz deneyim-birikim gibi bireysel özelliklerinin öğretmenlerin mesleki özyeterlik durumunu olumlu veya olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Müzik öğretmenleri hem normal gelişim gösteren çocukların olduğu okullarda hem de özel eğitim kurumlarında çalışabilmektedirler. Oysa özel eğitim kurumlarındaki öğrencilerin özel eğitime yönelik eğitim alan öğretmenlere ihtiyaçları vardır. Örneğin Braille Müzik Sembolleri’ ni bilmeyen bir müzik öğretmenin görme engelliler okullarında yapabilecekleri sınırlı kalacaktır. Aynı şekilde müziğin ritmik boyutunun farklı özelliklerle sunulduğu işitme engelli okullarında bu alanda müziksel hedef

gerçekleştirebilme deneyimi eksik olan müzik öğretmeninin görev yapması güç olabilecektir. Zihin yetersizliği olan öğrenciler için etkili öğretim yöntem ve stratejilerini bilmeyen bir öğretmen de etkili bir öğretim sunmada sınırlı kalabilmektedir (Kıvrak, 2003). Tüm bunlar ÖGÖ' lerle çalışacak müzik öğretmenleri dahil tüm öğretmenlerin özyeterliklerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

ÖGÖ' lere eğitim vermede müzik öğretmenlerinin gerekli donanıma sahip olmaları önemli olmasına rağmen Eğitim Fakültelerinde sekiz dönemlik eğitim boyunca sadece bir dönemlik özel eğitim dersinin olduğu, bu dersin sadece özel eğitim alanında uzman öğretim elemanları tarafından yürütüldüğü, üniversiteler tarafından verilmekte olan bazı formasyon kurslarında özel eğitim dersinin seçimsel ders niteliğinde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan öğretmenlik görevlerine yeni başlayan müzik öğretmenlerinin ilk atamalarının görme-ışitme engelliler okullarına yapılabilmesi, ortaokul kademesi dışında müzik derslerinin seçimsel ders olması, seçilmiş olması durumlarında müzik öğretmenleri tarafından yürütülememesi müzik öğretmenlerinin özel eğitim ile ilgili özyeterliklerinin incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Bu bağlamda araştırmanın problemi "Müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle müzik uygulamalarına ilişkin özyeterlik algılarının tespitinde kullanılmak üzere geliştirilen ölçek güvenilir ve geçerli bir ölçek midir" sorusudur. Araştırmanın amacı müzik öğretmenlerinin ÖGÖ' lerle müzik uygulamalarına ilişkin özyeterlik algı durumlarının tespitinde kullanılmak üzere güvenilir ve geçerli bir ölçek geliştirmektir.

2. YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Araştırma betimsel türde ilişkisel tarama modelindedir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel' e göre (2009) betimsel araştırma, araştırılan durumun olabildiğince ayrıntılı tanımlandığı ve eğitim alanında en yaygın kullanıldığı bilinen araştırma çeşididir. Bu tür araştırmalarda araştırmacılar yetenek, tercih, davranış, başarı durumları, tutumlar gibi birey ve grupları ilgilendiren konular ile okul gibi somut eğitim ortamlarının özelliklerini inceleyebilirler.

2.2.Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu tesadüfi biçimde belirlenmiş olan ve Türkiye' de farklı şehirlerde çalışan müzik öğretmenleri oluşturmaktadır. Ölçek geliştirme aşamasının ön uygulaması için 253 müzik öğretmenine ulaşılarak veriler elde edilmiştir. Ölçeğin geçerlik güvenilirlik çalışmaları için ise 227 müzik öğretmenine ulaşılmış ve veriler elde edilmiştir. Araştırmada toplam 480 müzik öğretmenine ulaşılmıştır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik, Mesleki Deneyim ve Görev Yapılan Okul Bilgileri

Cinsiyet	Medeni Durum	Yaş
% 33,9 Erkek	% 43,2 Evli	% 24,2 22-25 Yaş
% 66,1 Kadın	% 56,8 Bekar	% 32,6 26-29 Yaş
		% 22,5 30-33 Yaş
		% 20,7 34-37 Yaş
Çalışılan Kademe	Özel Sınıfta Müzik Dersi	Birleşik Sınıfta Müzik Dersi
Ortaokul % 38,3	Eğitim Verdim % 34,8	Eğitim Verdim % 63
Lise % 20,7	Eğitim Vermedim % 65,2	Eğitim Vermedim % 37
Özel Okul % 41		
Girilen Kademeler	Müzik Dersliği	Ögö Sayısı
İlkokul % 5,3	Var % 70,9	Yok % 39,6
Ortaokul % 15,9	Yok % 29,1	1 Tane % 14,5
Lise % 4,4		2 Tane % 12,3
İlkokul-Ortaokul % 19,4		3 Tane % 8,8
Ortaokul-Lise % 11,9		4 Tane % 19,8
İlkokul-Ortaokul-Lise % 43,2		5 Tane % 4,8
Mezun Olunan Fakülte	Mezuniyet Yılı	Çalışılan Yıl
Eğitim Fakültesi % 85,9	2005 ve öncesi % 23,8	1-4 Yıl % 50,2
Konservatuvar % 8,4	2006 ve sonrası % 76,2	5-8 Yıl % 24,2
Güzel Sanatlar Fakültesi % 5,4		9-12 Yıl % 9,7
		13-16 Yıl % 8,8
		17-20 Yıl % 7
Ögö'nün Evinde Ders	Destek Eğitim Odasında Ders	Seminer-Sertifika-Kurs
Eğitim Verdim % 12,8	Eğitim Verdim % 15	Katıldım % 24,7
Eğitim Vermedim % 87,2	Eğitim Vermedim % 85	Katılmadım % 75,3
Rehber Öğretmen	Bölge	Mezuniyet Durumu
Var % 78,9	Akdeniz B. % 10,6	Lisans % 86,3
Yok % 21,1	Doğu Anadolu B. % 8,4	Lisansüstü % 13,7
	Ege B. % 18,5	
	Güneydoğu Anadolu B. % 7	
	İç Anadolu B. % 20,7	
	Karedeniz B. % 6,6	
	Marmara B. % 28,2	

Pilot uygulama aşamasında önemli işlem, ölçme aracının hedef kitlesi olan grubu dengeli şekilde temsil edebilecek özellikte olması beklenen örneklem grubunun dikkatli belirlenmesidir. Pilot olmayan gerçek uygulamalarda örneklem grubunun katılımcı sayısının fazla olması gereklidir. Fakat pilot uygulamada geçerlik güvenilirlik değil madde analizi ve maddelerin ölçeğin bütünüyle olan uyumu inceleneceğinden fazla sayıda katılımcıya gerek olmayabilir (Seçer, 2015). Örneklemdeki birim sayısı arttıkça evrenin temsil edilme gücü de artar. Örneklem belirlemede temel ilke, evreni temsil edebilecek yeterlikte bir seçim yapmaktır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2009).

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Müzik Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilerle Müzik Uygulamalarına İlişkin Özyeterlik Algısı Ölçeği” uygulanmaya başlamadan önce MEB’e uygulama izini için başvurulmuş ve izin alınmıştır. İzin alınmasından sonra ölçek, müzik öğretmenlerine yüz yüze görüşmelerle, posta aracılığı

ile ve günümüz yaşamının önemli iletişim ögesi olan mail aracılığı ile ulaştırılmış ve veriler elde edilmiştir.

2.4. Veri Toplama Aracı ve Geliştirilmesi

Ölçek geliştirme, ölçülmesi amaçlanan özelliğin yapısının en iyi şekilde ortaya çıkarılması ve onun işlevlendirilmesi amacıyla, ölçülmesi amaçlanan ilgili özelliği uyaracak olan uyarıcı ve bu uyarıcılara uygun tepki kategorilerini oluşturma süreci ve işlemidir. Ölçek geliştirmede önemli olan söz konusu uyarıcıların yapılandırılmasıdır. Ölçeğin neden ve hangi amaçla geliştirileceğine karar verme ve neyin ölçüleceğine karar verme ve tanımlama ölçek geliştirme sürecinin gerekliliği ve koşullarıdır (Erkuş, 2014).

Özgün psikolojik test geliştirme aşamaları ise ihtiyacın belirlenmesi, literatür taraması, madde havuzu oluşturma, uzman görüşü alma, teste ilk şeklini verme, örneklem grubunu belirleme, madde seçimi için pilot uygulama yapma, pilot uygulama sonrası istatistiksel analizler yapma, analiz sonrası uzman görüşü alma, pilot uygulama sonrası testin yeni halini alması, ikinci pilot uygulamanın yapılması, istatistiksel analizler yapma, analizler sonrası testin gözden geçirilmesi ve testin son halini alması, geçerlik güvenilirlik ve standardizasyon çalışmalarının yapılmasıdır (Seçer, 2015).

Ölçeğin oluşturulma sürecinde pilot/ön uygulaması ve ikinci uygulaması için gerekli veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Müzik Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilerle Müzik Uygulamalarına İlişkin Özyeterlik Algısı Ölçeği” ile elde edilmiştir. De Vellis (2014)’ e göre ölçek: Doğrudan araçlarla ölçülmeyen kuramsal değişkenlerin seviyelerini ortaya çıkarmayı amaçlayan ölçme araçlarıdır. Sosyal bilimlerde kuramlar ölçme ölçeklerinin gelişiminde temel rol oynarlar.

Bu araştırmanın ölçek geliştirilmesi aşamasında kaynak ve yol gösterici olan dört etkenin ilki: A. Bandura’ nın Sosyal Öğrenme Kuramı’ nın kapsamındaki özyeterlik ve özyeterlik oluşum kaynakları; ikincisi: MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleridir. Üçüncü kaynak yine MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Müzik Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri isimli yayındır. Ölçek geliştirme aşamasında araştırmaya dayanak olabilmesi özelliği ile de düşünülebilecek olan dördüncü kaynak ise, araştırmacının 2014 yılında Bolu ilinde görev yapmakta olan 10 müzik öğretmeni ile yapmış olduğu “Kaynaştırma Uygulaması ve Müzik” isimli yayımlanmamış araştırmadır. Bu çalışmada müzik öğretmenleri kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerini yarı yapılandırılmış sorulara cevaplar vererek sunmuşlardır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar içerik analizi ile incelenmiş ve araştırmaya yönlendirici fikirler sunmuştur. Bu kaynaklardan elde edilen bilgiler ve alt başlıklar içerikleri itibarı ile incelenmiş ve Bandura’ nın özyeterlik oluşum kaynağı başlıkları ile ilişkiler kurulmaya çalışılmıştır. Ayrıca daha önceden müzik alanında özyeterlik konulu olan hazırlanmış yakın araştırma ve çalışmalar da incelenmiştir.

Bireylerin özyeterlikleri doğrudan gözlenemeyen psikolojik yapılardır ve bireylerin herhangi bir etkinliğe yönelik özyeterlik algılarının belirlenmesi için alanlara özgü farklı ölçek geliştirme çalışmaları yapılmıştır (Atasoy, 2010). Bu çalışmada müzik öğretmenlerinin ÖGÖ’ lerle müzik uygulamalarındaki özyeterlik algılarını belirlemek amacıyla “Müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle müzik uygulamalarına ilişkin özyeterlik algısı ölçeği” geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçek Likert tipindedir.

Likert tipli ölçme araçları geliştirilirken şu aşamalar izlenir: Ölçülmek istenen durum ile ilgili çok sayıda olumlu/olumsuz maddelerin yer aldığı madde havuzu oluşturulur, madde havuzu alan uzmanların değerlendirmelerine sunulur. Uzmanlar tarafından yetersiz bulunan maddeler çıkarılır (Seçer, 2015). Denenecek ölçek düzenlenerek yönergeleri hazırlanır, ön inceleme, deneme uygulaması yapılır (Tezbaşaran, 1997). Yapılan ön/pilot uygulama sonrası madde analizleri ve iç tutarlık analizleri yapılır, ölçek toplamı ile uyumlu olmayan maddeler bırakılır veya yenilenir. Maddelerin ölçek toplamı ile uyumuna bakılır. Uyumlu olmayanlar çıkarılır ve ölçme aracı son halini almış olur. İç tutarlık analizi, yapı geçerliği, ölçüt geçerliği, madde analizleri, güvenilirlik analizleri yapılır ve ölçme aracının örtük yapısı belirlenir. Geçerlik güvenilirlik durumu incelenir, geçerlik ve güvenilirlik aşamalarını yeterli şekilde tamamlayan ölçme araçları uygulanmak üzere hazırdır (Seçer, 2015)

2.5.Literatür Taraması, Madde Havuzu ve Yapı Geçerliği

Ölçek geliştirmenin önemli aşamalarından birisi, araştırmacının ölçülmek istenen alan ve duruma dair yazılmış literatürü taraması ve gözden geçirmesi gerekliliğidir. Araştırmacı araştırmayı düşündüğü alanın sınırlarını ve yakın iletişim kurabileceği konu kanallarını fark edebilmelidir. İlgilenilen konunun hangi yönlerinin ele alınmış olduğunu ve araştırmaların sonuçlarında neler belirlenmiş olduğunu tespit edebilmelidir.

Öncelikle araştırmacı tarafından alan yazın taraması yapılarak eğitim ana başlığında, özellikle özyeterlik ve yeterlik konulu veya başlıklı, katılımcı olarak öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının alındığı ölçek geliştirme çalışmaları, güvenilirlik-geçerlik çalışmaları ve hazır alınmış ölçeklerin kullanıldığı ve uygulandığı çalışmalar incelenmiştir. Ercan (2014)' e göre: Araştırmacı konusu ile ilgili literatürü taramalı, konunun çalışmaya değer olup olmama durumunu gözden geçirmeli, çalışmayı düşündüğü konunun sınırlarını belirlemelidir.

Literatür taraması yapılan çalışmanın müzik alanına özgü özyeterlik oluşum temel dayanakları incelendikten sonra birçok sorudan oluşan madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu tamamlandıktan sonra yapı geçerliği aşamasına geçilmektedir. Balcı' ya göre (2009) yapı geçerliği, ölçülmek istenen araştırma konusunun kuram yapısının doğruluğunun faktör analizi veya geçerliği önceden saptanmış bir ölçme aracı ile karşılaştırma yolu ile yapılması aşamasıdır.

Yapı geçerliği işleminden sonra madde havuzunda kalan maddeler dil, anlaşılabilirlik ve anlatım yönünden anlaşılmayan kısım, yazım yanlışları ve ortalama cevaplama süresinin saptanması için bir dil uzmanına sunulup kontrolü sağlanmıştır. Ölçeğin başına yerleştirilen ölçek açıklama yönergelerinde ölçeğin amacına da yer verilmiş, katılımcıların işaretlemeleri nasıl yapacakları ve boşluk doldurma kısımlarını nasıl dolduracakları hakkında bilgiler verilmiştir. Yönergenin anlaşılır olması için uzun olmamasına özen gösterilmiştir.

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan madde havuzu öncelikle bir müzik, bir özel eğitim ve bir de ölçme-değerlendirme uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzmanların değerlendirmelerinden alınan dönütlerden sonra maddelerde gerekli düzeltmeler yapılmış, çıkarılması gereken maddeler çıkarılmıştır. Bu düzeltmelerden sonra aynı uzmanlar maddeleri tekrar kontrol etmişlerdir. Bu aşamadan sonra ölçek maddeleri önceki uzmanlardan farklı olarak müzik, özel eğitim ve ölçme-değerlendirme üyesinden oluşan başka bir uzman grubuna gönderilmiş ve incelenmiştir. Bu inceleme sonrası

uzmanlardan gelen dönütlere göre maddelerde değişiklikler ve ölçekten madde çıkarımları yapılmıştır. Bu çalışmalardan sonra 43 maddelik ölçek, pilot uygulama grubuna uygulanmak üzere hazır hale getirilmiştir.

2.6.Verilerin Analizi

Ön/pilot uygulama sonrasında elde edilen veriler SPSS Statistics 20 paket programı kullanılarak değişkenlerle ilgili ortalamalar, açıklayıcı faktör analizi, geçerlik ve güvenilirlik durumları ve yapı geçerliği için test edilmiştir.

Likert ölçeğinin analizinde hem parametrik (t-test, ANOVA vb.), hem de parametrik olmayan (ki-kare, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis vb.) testler kullanılabilirliği iddia edilmektedir. İstatistik uzmanlarının arasındaki bu görüş ayrılığı alan yazında karşılık bulmuş ve araştırmacılar Likert ölçeğinden elde ettikleri verilerin analizinde farklı testler kullanmışlardır (Turan, Şimşek ve Aslan, 2015). Bu çalışmada değişkenlerin eşit varyansa sahip olduğunu belirlemek için Bartlett testi, ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek için ise temel bileşenler analizi yapılmıştır.

2.7.Pilot Uygulama Sonrası Madde Seçimine Yönelik Analizler

Cronbach's Alfa değeri uygulama sonrasında psikometrik açıdan hangi maddelerin daha uygun olduğunu ve hangilerinin madde toplam korelasyonu bakımından uygun olmadığını belirlemek için yapılan madde analizidir. Bu analizde önemli olan pilot uygulama sonrasında elde edilen Cronbach Alfa değerinin .70 ve üzerinde bir değerde olmasının gerekliliğidir. .70 ve üzerinde bir değerde olması ölçeğin iç tutarlılığının olduğunu göstermektedir (Seçer, 2015). Yapılan istatistiksel hesaplamalar sonunda ölçeğin Cronbach's Alpha Katsayısı 0.9 olarak bulunmuştur. Bu sonuç ile ölçeğin içtutarlılığının olduğu anlaşılabilmektedir.

Madde toplam korelasyon (corrected item-total correlation) değeri istenen özelliklere sahip maddelerden oluşan test veya ölçek geliştirebilmek için madde analizleri yapılmaktadır (Erkuş, 2014). İç tutarlıktan başka önemli olan diğer iki bulgudan birisi her bir maddenin ölçek toplamı ile uyumunu belirten madde toplam korelasyon (corrected item-total correlation) değeridir. Diğer önemli değer ise bir maddenin ölçekten çıkarılması durumunda Cronbach alfa iç tutarlık katsayısında oluşan değişen gösteren "cronbach alpha if item deleted" değeridir. Örneğin bir maddenin ölçekten çıkarılmasının cronbach alfa değerini yükseltebileceği bilgisine ulaşıldıysa o maddenin ölçek toplamı ile uyumlu olmadığı anlaşılabilir (Seçer, 2015).

2.8.Faktör Analizi

Psikolojik test olarak değerlendirilmekte olan ölçeklerin önemli adımı ölçek yapısının doğru tanımlanması aşamasıdır. Pearson ve Sperman'ın katkıları ile önem kazanmış olan faktör analitik yöntemler yoğunlukla başvurulan uygulamalardır. Ölçek geliştirme aşamasındaki madde analizinde yapı geçerliği ile birlikte yapılması gereken önemli aşama faktör analizinin yapılmasıdır (Erkuş, 2014). Faktör analizi birbirleri ile ilişkili olan değişkenleri bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler yani faktörler-boyutlar bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli istatistiksel çalışmadır. Aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlamaktadır (Büyüköztürk, 2009).

Ölçek geliştirme sürecinde faktör analizine başvurulacaksa önemli olan noktalar şunlar olmaktadır. Faktör analizi ile ilgili işlemlerden çıkan değerler sadece ipucu sağlar. Önemli olan bu değerlerin ilgili kavram kapsamında ne anlama geldiğini okuyabilmektir. Ölçek geliştirilirken başvuru faktör analizi kaçınılmaz yapılmalıdır ama bu işlemler yapı geçerliği olarak kabul edilmemelidir. Faktör sayılarının belirlenmesinde sadece öz değerler (scree plot) ve bu değerlerin birbirlerine olan farklarına bakılmamalı, her türlü faktör analitik teknik, döndürme, olası alt yapıların birbirleri ile ilişkilerine de bakmak gerekmektedir. Maddenin hangi faktörde olduğunu belirlemek için sadece ilk çözümden elde edilen faktör yüklerine bakmak yeterli değildir. Ortaya çıkan alt faktör ve bileşenlerin de kendi aralarında faktör analizi ve madde analizlerini yaparak iç tutarlılıklarını hesaplamak ve aralarındaki korelasyonların incelenmesi önemlidir (Erkuş, 2014). Faktör analizinin en önemli aşamalarından biri de faktör sayısına karar vermedir. Faktör sayısına karar vermede farklı yöntemler olmakla beraber Kaisers' ölçütü ve özdeğer grafiği (Scree plot) sıklıkla kullanılan yöntemleridir. Kaisers' ölçütüne göre özdeğeri (eigenvalue) 1.00'a eşit veya daha büyük olan faktörler analizde kalır (Howard, Tinsley ve Tinsley, 1987' den akt. Köse, 2007).

Ölçeğin başlangıçta belirlenen teorik yapısı ile uygulama sonuçlarına dayanan faktör analizi işlemi sonrasında beliren pratik yapı birbirine uyumlu ise ölçeğin yapı geçerliği vardır denilebilir. Hem ölçeğin dayandığı kuramsal yapı doğrudur hem de ölçek bu kuramsal yapıyı ölçebilecek niteliktedir. Teorik yapı ile pratik yapıyı karşılaştırmaya, ikisi arasındaki uyumu belirlemeye hizmet eden bir istatistikî teknik henüz maalesef yoktur. Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizinin yapılması şarttır (Ergin, 1995). Çeşitli faktör analizi teknikleri vardır. Ölçeğin ölçmek istediği amaca göre faktör analitik teknikler birbirlerini tamamlayan iki ana gruba ayrılmaktadır. Açıklayıcı-Açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizidir (Costello ve Osborne den akt. Erkuş, 2014; Seçer, 2015, Büyükoztürk, 2009).

Açımlayıcı-açıklayıcı faktör analizi ölçek geliştirme sürecinde ölçme aracının örtük yapısını belirleme amaçlı yapılmaktadır. Açımlayıcı faktör analizinin sağlıklı sonuç verebilmesi için ölçme aracı uygulanması düşünülen örneklem grubunun yeterli sayıda olması gerekmektedir. Açımlayıcı faktör analizinde yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşıp ulaşılmadığını test etmek için istatistikî testler de kullanılabilir. Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini ölçmek için sık kullanılan test Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) testidir. KMO değeri 0 ila 1 arasında değişiklik göstermektedir. Bu değer 1'e yaklaştıkça örneklem büyüklüğünün yeterli düzeyde olduğu söylenebilmektedir (Seçer, 2015). Faktör analizi yapılabilmesi için önerilen minimum Kaiser-Mayer-Olkin-KMO değerinin 0.60 olması kabul edilir (Pullant, 2001). Bu çalışmada KMO değeri 0.9 olarak bulunmuştur.

Doğrulayıcı faktör analizi açımlayıcı faktör analizi sayesinde belirlenmiş olan ölçme aracı örtük yapısının doğrulanması için yapılan analizdir (Seçer, 2015). Ölçeğin faktör yapısını belirleyebilmek için "açımlayıcı faktör analizi" yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 2. de gösterilmiştir.

2.9. Geçerlik ve Güvenirlilik

Her ölçme aracında vazgeçilemez olan iki özellik geçerlik ve güvenirliktir. Güvenirlilik ve geçerlik birbirinden tamamen ayrı iki kavram olup elde edilen istatistikî değerleri arasında da hiçbir ilişki yoktur. Elde edilişleri birbirlerinden farklıdır. Bir ölçme aracının mutlaka

hem geçerli hem güvenilir olması gerekir ve bu anlamında birbirlerini bütünlerler. Bunlardan herhangi biri diğerine önkoşul değildir. Her ikisinin birlikte olmasıyla ölçek anlam bulur. Örneğin, ölçeğin güvenilir olması onun geçerli olduğunu göstermez. Her ölçme aracı geçerlik ve güvenilirlik özelliğinin her ikisini birden taşımalıdır (Ergin, 1995).

Bir ölçme aracı her şeyden önce ölçülecek özelliği tam ve doğru olarak, başka bir özellikte karıştırmadan ölçmelidir. Ölçeğin bu niteliğine geçerlik denir. Geçerlik bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka herhangi bir özellikte karıştırmadan, doğru ve tam olarak ölçebilmesi ve ölçülmek istenen değişkenin ölçülebilmiş olma derecesidir. Testin kullanılış amacına uygun hizmet etme derecesini belirler. Bir ölçme aracı ölçtüğü özelliği tutarlı olarak ölçebilmelidir. Geçerlik konusu "içerik geçerliği ve yapı geçerliği" olmak üzere iki başlık altında incelenebilir (Ergin, 1995).

İçerik geçerliği ölçme aracının tanımlanan davranış tepki evrenini yeterince temsil edebilmesidir. İçerik geçerliği ölçülen konuda tüm boyutlardaki olası tüm maddelerden oluşan tepki (soru, madde) evreninin, ölçeğin (sınırlı sayıda madde içermesi nedeniyle) bu evreninden bir örnekleme niteliğindedir, onu temsil etme gücüdür. Temsil ediciliği sağlamak için her alt boyutu içeren maddeler ölçekte yer almalıdır ve tepki evrenindeki oranı veya önem ağırlığı ölçeğe de yansımalıdır (Ergin, 1995).

Yapı geçerliği kavram ile değişkenin özdeş olmadığı (ki sosyal bilimlerdeki ölçmelerin tümünde kavram ve değişken özdeş değildir), bunun yanında ölçmenin gözlenebilir değişken değil onun belirtileri üzerinden yapıldığı durumlarda ölçülenin ölçülmek istenen kavramın belirtileri olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Yapı geçerliği bu belirleme çalışmalarının sonucudur. Diğer taraftan yapı geçerliği, ölçeğin temelindeki kuramların geçerliği ile de ilgilidir (Ergin, 1995).

Araştırmanın geçerlik çalışmaları kapsamında, araştırmada kullanılmak üzere araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan ölçek önce üç alan uzmanı (müzik, özel eğitim ve ölçme değerlendirme) tarafından değerlendirilmiştir. Üç alan uzmanının dönütleri ile ölçek maddeleri düzeltilmiş veya çıkarılmıştır. Yenilenmiş olan ölçek tekrar aynı uzmanlar tarafından son hali ile kontrol edilmiştir. Bu kontrolden sonra ilk değerlendirmeyi yapan üç alan uzmanından farklı olarak yine müzik, özel eğitim ve ölçme değerlendirme alanlarında uzman olan başka uzman grubuna gönderilmiştir. Uzmanların değerlendirmeleri sonrasında bazı maddeler çıkarılmış veya bazı maddelerde düzeltmeler yapılmıştır.

Ölçme aracı aynı şartlar altında tekrarlandığında aynı sonuçları verebilmelidir. Bir ölçme aracıyla farklı zamanlarda elde edilen ve aynı nesnelere ilgili olan bir grup ölçümle ikinci grup ölçüm arasındaki tutarlık eğilimine o aracın güvenilirliği denir. Güvenirlik aynı değişkenin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılıktır, aynı süreçlerin izlenmesi ve aynı ölçütlerin kullanılması ile aynı sonuçların alınmasıdır, ölçmenin random hatalardan arınmışlığıdır (Ergin, 1995). Bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılıktır (Büyüköztürk: 2009).

Ölçme aracındaki soru sayısının çokluğu güvenilirliğe olumlu katkı sağlayabilir (Seçer, 2015). Yapılan istatistiksel hesaplamalarla maddeler belirli bir yük değerine sahip olabilmektedir. Madde analizleri sırasında ölçek maddelerinin uygun değerde olmayanları ölçekten çıkarılmakta ve ölçeğin son halini alması için adımlar atılmaktadır. Erkuş' a göre (2014) bu aşama maddelerin bazılarının atılmasından önce ve atılmasından sonra önemli aşama ölçek güvenirliliğinin bu işlemlerden nasıl etkilendiğinin

belirlenmesidir. Çünkü madde atımları sırasında o faktör grubunun iç tutarlık katsayıları düşmeye başlamaktadır.

Güvenirlilik katsayısı gerçek ölçümlerin varyansının gözlenen puanların (gerçek ölçüm ve hata) varyansına oranıdır. Hatasız gerçek ölçümlerin bilinmesi mümkün olmadığından güvenirlilik dolaylı yoldan belirlenmeye çalışılır. Güvenirlilik belirlemede iki yaklaşım vardır. Ölçümler arasındaki ilişkiyle ilgilenen güvenirlilik katsayıları ve ölçme hatalarının büyüklüğüyle ilgilenen ölçmenin standart hatası (Ergin, 1995).

Güvenirlilik Katsayıları: Genellikle korelasyon teknikleri ile hesaplanır. Korelasyon katsayısı -1.00 ile + 1.00 arasında değişmekle birlikte, güvenirlilik katsayılarının pozitif değerli olması beklenir, negatif değerli katsayı güvenirsizliğin bir göstergesidir. Değer +1'e yaklaştıkça güvenirliliğin yüksek olduğu kabul edilmektedir. Güvenirlilik katsayıları tekniklerinin manidarlıkları ile ilgili özel dağılımlar hazırlanmamış, sınav süreçleri belirlenmemiş olmakla beraber çoğunluğunda Pearson korelasyon katsayısı sınaması doğruya yakın bir fikir verebilmektedir (Ergin, 1995).

Cronbach α : Testin tüm alt bölümlerinin birbirlerine (hepsi dahil toplam) göre ya da bir alt bölümün tüm sorularının birbirlerine (hepsi dahil toplam) göre tutarlı olup olmadığını sınamada kullanılmaktadır. Sonuçlar tüm bölümlerin (ya da o bölümdeki tüm soruların) birbiriyle ilgili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Katsayının yüksekliği içtutarlığın yüksekliğini göstermektedir (Ergin, 1995). Bu çalışmada geliştirilmiş ve kullanılmış olan ölçeğin güvenirliliğinin belirlenmesinde Cronbach' s Alpha değerleri dikkate alınmıştır. Bu işlemin sonuçları Tablo 3. de verilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 2. Açıklayıcı Faktör Analizine Göre Faktör Yükleri ve Maddeler

		Faktör-1	Faktör-2	Faktör-3	Faktör-4	Faktör-5	Faktör-6
Öğretim Planlama ve Mevzuat	Madde 25	0,837					
	Madde 26	0,771					
	Madde 27	0,724					
	Madde 29	0,707					
	Madde 23	0,693					
	Madde 24	0,580					
	Madde 28	0,546					
	Madde 2		0,784				
Öğretim Etkinlikleri ve Materyal Tasarımı	Madde 1		0,706				
	Madde 7		0,705				
	Madde 8		0,596				
	Madde 4		0,587				
	Madde 5		0,537				
	Madde 3		0,528				
	Madde 6		0,505				
	Madde 13			0,820			
Öğö'ler için Öğretmenlik Becerileri	Madde 14			0,778			
	Madde 12			0,716			
	Madde 15			0,705			
	Madde 22				0,792		
Disiplinler Arası İletişim	Madde 21				0,747		
	Madde 20				0,746		
	Madde 19				0,605		
	Madde 16					0,768	
Müzik Eğitimi	Madde 17					0,662	
	Madde 18					0,536	
	Madde 10						0,747
Değerlendirme	Madde 11						0,676
	Madde 9						0,572
	Özdeğer:	10,692	2.232	1.891	1.437	1.159	1.078
Açıklanan Varyans (%):	36,87	7.698	6.520	4.955	3.996	3.717	
Toplam Açıklanan Varyans (%):			63.754				
KMO:			0,915				
Bartlett Küresellik Testi:			3917,820				
df:			406				
p:			0,000				

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Faktör analizi ile elde edilen faktör yükleri Tablo 2.' ye göre incelendiğinde bu çalışmada ölçek yapısının altı faktörlü olduğu saptanmıştır. İlk faktörün toplam açıklanan varyansın % 36.87'sini, ikinci faktörün % 7.6' sını, üçüncü faktörün % 6.5' ini, dördüncü faktörün % 4.9' unu, beşinci faktörün % 3.9' unu, altıncı faktörün ise % 3.7' sini açıkladığı görülmektedir. İlk hali ile 43 madde olarak belirlenmiş ve uygulanmış olan ölçek faktör analizi sonrasında 29 maddelik ölçek haline gelmiş ve uygulanmasına devam edilmiştir.

Araştırmada geliştirilmiş olan müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle müzik uygulamalarına ilişkin özyeterlik algısı ölçeğinin öncelikle genel güvenilirlik analizi yapılmıştır. Devamında faktör analizi sonrasında elde edilmiş olan altı boyutun güvenilirlik analizleri ayrı ayrı yapılmış ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. Belirtilen güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3.' de verilmiştir.

Tablo 3.

Müzik Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilerle Müzik Uygulamalarına İlişkin Özyeterlik Algısı Ölçeğinin Genel ve Boyutlarına Göre Güvenirlik Analizi Sonuçları

	Cronbach's Alpha	Madde sayısı
Genel Ölçek Güvenirliği	,945	29
Öğö'ler için Öğretim Planlama Mevzuat Boyutu	,894	7
Öğretim Etkinlikleri ve Materyal Tasarımı Boyutu	,884	8
Öğö'ler için Öğretmenlik Becerileri	,847	4
Disiplinler arası İletişim	,826	4
Müzik Eğitimi	,629	3
Değerlendirme	,664	3

Bu çalışmanın ölçme-değerlendirme aşamalarında desteklerinden dolayı Doç. Dr. Sayın İ. Alper KÖSE' ye teşekkürlerimizi sunarız.

KAYNAKÇA

- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3 (2), 24-33.
- Akbulut, F. (2012). Müzik Öğretmenleri Mesleki Yeterlikleri Ölçeği Çalışması. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7 (4). 16 Ocak 2018 tarihinde dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsafine/article/download/5000062632/5000058842 sitesinden alınmıştır.
- Akdoğan, F. E. (2009). *Zihin Engelliler Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ve Stres Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aksu, F. (2009). *İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Yeterlik Algılarının Sınıf Yönetimi Becerilerine ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aliyev, R. (2013). Sosyal Bilişsel Öğrenme. Terzi, Ş. I. (Ed.), *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Atasoy, M. U. (2010). *Lisans ve Tezsiz Yüksek Lisans Öğrenimi Görmekte Olan Müzik Öğretmeni Adaylarının Genel Öğretmenlik Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84 (2), 191-215.
- Bandura, A. (2009). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. Bandura, A. (Ed.). *Self efficacy in changing societies* (1-45). Cambridge University Press.
- Batu, E. S. (1998). *Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüş Ve Önerileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Baykoç-Dönmez, N., Avcı, N. ve Aslan, N. (1997, Eylül). *İlk ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin engellilere ve kaynaştırmaya ilişkin bilgi ve görüşleri*. IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş sözlü bildiri, Eskişehir.
- Brownel, M. T. ve Pajares, F. M. (1996). The Influence of Teachers' Efficacy Beliefs on Perceived Success in Mainstreaming Students With Learning and Behavior Problems: A Path Analysis. *Florida Educational Research Council*, 27 (3-4), 10-25.

- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çilden, S. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 1-8.
- Dedeoğlu, S., Duralı, S. ve Tanrıverdi Kış, A. (2004). Özel eğitim bölümü zihin engelliler öğretmenliği anabilim dalı 3., 4. sınıf öğrencileri ve mezunlarının kendi bölüm programları, öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri ile ilgili düşünce ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (1). 47-55
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36 (159). 96-111.
- Deniz, S. (2008). *Özel Eğitim Sınıfına Devam Eden Zihin Engelli Öğrencilere Okuma-Yazma Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntemlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Derman, A. (2007). *Kimya Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Dolapçı, S. (2013). *Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik Algıları Ve Kaynaştırma Eğitimine Bakış Açılımları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- De Vellis, R. F. (2014). *Ölçek geliştirme* (3. Baskı). (Totan, T. Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ege, P. (2006). Farklı Engel Gruplarının İletişim Özellikleri ve Öğretmenlere Öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 7 (2), 1-23.
- Eldemir, C. (2011). Müzik ve resim-iş eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşleri: Gazi üniversitesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30 (1), 47-59.
- Ercan, H. (2014). Literatür taraması. S. B. Demir (Çev. Ed., Orj. J. W. Creswell). *Araştırma deseni*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Ergin, Y. D. (1995). Ölçeklerde Geçerlik ve Güvenirlik. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 125-148.
- Erkuş, A. (2014). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Gün, E. (2014). *Piyano Performansı Öz Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

- Güven, E. ve Tufan, E. (2010-b, Nisan). Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı ilköğretim okullarında müzik eğitimi (Balıkesir örneği). II. Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu' nda sunmuş sözlü bildiri. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Işık, İ. (2001). *Öz-Yeterlik İnancı: Yönetici Rollerini Açısından Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kalkan, M. (2009). Sosyal öğrenme kuramı. Özbay, Y. ve Erkan, S. (Ed.). *Eğitim psikolojisi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karacaoğlu, Ö. M. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 70-97.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach' ın Alfa Güvenirlik Katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6 (1), 47-48.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim, Eripek, S. (Ed.), *Özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kıvrak, N. İ. (2003). Özel Eğitimde Müzik Öğretmeni Sorunu. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu*, s. 303-306. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Köse, İ. A. (2007). *Öğretmen Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin Farklı Gruplarda Yapı Geçerliliğinin Sınanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurtuldu, K. (2010). Müzik Öğretmeni Adayı Öz Yeterlik Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5 (2). 40-48.
- MEB, (2015). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Kitapçığı, 31 Ekim 2015 tarihinde http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_07/24014806_kaynastirma1.sra.pdf sitesinden alınmıştır.
- Okursoy, F. T. (2016). *Öğretmenlerin Özyeterlik Alguları İle Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Önen, F. ve Öztuna, A. (2006). Fen bilgisi ve matematik öğretmenlerinin öz yeterlik duygusunun belirlenmesi, Yeditepe Üniversitesi Yayını.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Educational Administration: Theory and Practice*, 54, 277-306.
- Özenoğlu Kiremit, H. (2006). *Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji İle İlgili Öz-Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özmenteş, S. (2011). *Müzik Öğretimine Yönelik Özyeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi*. İkinci Eğitimde Yeni Yönelimler ve Etkileri Konferansı' nda sunulmuş sözlü bildiri, Antalya.

- Pullant, J. (2001). SPSS survival manual. A step-by-step guide to data analyses using spss for windows. Philadelphia, PA: Open University Press.
- Seçer, İ. (2015). Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sümbüloğlu, K ve Sümbüloğlu, V. (2009). *Biyoistatistik*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- TED (Türk Eğitim Derneği) (2009). Öğretmenlik Mesleği Yeterlikleri.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Topkaya, E. Z. ve Çelik, H. (2009). Kuzgun, Yıldız ve Deryakulu, Deniz. Eğitimde Bireysel Farklılıklar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 5 (2), 316-321.
- Turan, İ., Şimşek, Ü., ve Aslan, H. (2015). Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 186-203.
- Turcan, H. G. (2011). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Özyeterlik Alguları İle İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi-temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye' deki durum* (3. Basım). Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Uysal, A. (1995). *Öğretmen ve Okul Yöneticilerin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sonuçlara İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Uysal, A. (2004). Kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri, 13. uluslararası özel eğitim kongresi bildirileri- özel eğitimden yansımalar, Ankara: Kök Yayıncılık, 121-135.
- Yıldız, Y. (2013). *Müzik Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik İnançlarının ve Ders Çalışma Yaklaşımlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenerek Aralarındaki İlişkinin Tespit Edilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

EXTENDED ABSTRACT

1.Introduction

In educational environments; besides students with normal developmental features, there are also those with differences in terms of educational competencies and developmental characteristics, when compared to their peers. Such students are identified as students with special needs (SSN). One of the educational environments of SSNs are general education classes. This type of training is called inclusive education where SSNs receive different courses within the general education environment. One of these lessons is the music lesson where teachers provide music education for SSNs within the self-efficacy perception they possess in music, and intend to enable the development of SSNs in the respective field.

Fulfillment of professional responsibilities by music teachers is closely associated to their solid professional background and being well-equipped in the field of music, as well as their faith and competency. Therefore, professional expectations from music teachers are directly related to the perception and level of efficacy/self-efficacy issues. Self-efficacy defines the judgments and faith of an individual related to the ability and success in overcoming potential difficulties encountered in the future. From the teachers' point of view, efficacy refers to the information, understanding, skill and attitudes they are required to have for the fulfillment of their duties and responsibilities. Teacher efficacies, on the other hand, can be defined as the alliance of necessary information, skills, attitudes, responsibilities and personal characteristics needed for an effective performance in different teaching environments (Derman, 2007; Okursoy, 2016).

Although it is of great importance for music teachers to be well-equipped while teaching SSNs, it occurs that there is only one special education course throughout the eight-semester training at Faculty of Education; it is taught by academics specialized in the field of special education; and it is classified as an elective course in some pedagogical classes provided by universities. On the other hand, music teachers who have just started their professions can be assigned to schools for visually and hearing impaired students; music lessons are provided as elective courses except for secondary education; and the SSNs in classes without music lessons fail to receive this particular education from music teachers. These facts reveal the necessity of analyzing the self-efficacies of music teachers in the field of special education.

Within this context, the main question of this research is whether the scale developed to determine the self-efficacy perception of music teachers in teaching students with special needs is reliable and valid, or not. Aim of the study is to develop a reliable and valid scale to be used in identifying the self-efficacy status of music teachers while teaching music to SSNs.

2.Method

The study is based on descriptive research method and is in relational screening model. Descriptive research is a method known to be widely used in the field of education, where the case is analyzed as elaborately as possible. In such researches, people can analyze the characteristics of issues related to the individual and groups; such as skill, preference, behavior, academic standing and attitude, as well as the educational environments; such as school. The study group of the research consists of music teachers who are randomly

selected and work in different cities of Turkey. For the preliminary application of the scale, 253 music teachers were reached and related data was collected. 227 music teachers were contacted for the validity and reliability studies of the scale and the related data was collected. In the research, a total of 480 music teachers were contacted. In the development process of the scale, necessary data for the pilot/preliminary and second applications were obtained by means of “The Scale of Self-efficacy Perception of Music Teachers on Teaching Music to Students with Special Needs”, which was developed by the researcher. The scale is in Likert type.

The scale went through the following phases: upon the literature review, basic foundations of the self-efficacy related to the field of music were analyzed and an item pool was formed. This was followed by the phase of construct validity. The item pool developed by the researcher was reviewed by one music, one special education and one assessment and evaluation specialist. Upon the feedbacks obtained from these specialists, necessary revisions were conducted and certain points were eliminated. The same specialist reviewed the points again after the revision. Subsequently, the scale points were submitted to a different group of specialists again consisting of one music, one special education and one assessment and evaluation specialist, for review. Another round of revisions and eliminations were conducted on the scale points in accordance with the feedbacks obtained. After all these stages, the 43-point scale became ready to be applied to the preliminary/pilot application group. Following the construct validity, the points remaining in the item pool were submitted to a language specialist to be checked for any inapprehensible parts in terms of language, clarity and expression; as well as the issue of misspelling and identification of average response time. In the directive on scale explanation placed on top, aim of the scale was mentioned and necessary information for the participants on how to do the marking and infilling was provided. The directive was not widely explained in order to preserve comprehensibility.

Data collected at the end of the preliminary/pilot application was tested through SPSS Statistics 20 packaged software for the averages related to variables, exploratory factor analysis, validity and reliability status, and construct validity. In this research, Bartlett test was conducted in order to confirm that the variables had an equal variance; while the principal components analysis was utilized to evaluate the construct validity of the scale. Cronbach’s Alpha value was taken into consideration to identify the internal consistency of the scale.

3. Findings and Results

As a result of the statistical calculations, Cronbach’s Alpha coefficient of the scale was found to be 0.9. The results are provided in Table 3. The outcome reveals that the scale is internally consistent. In factor analysis, KMO (Kaiser-Mayer-Olkin) value was found to be 0.9. “Exploratory factor analysis” was conducted to identify the factor structure of the scale. The results of this exploratory factor analysis are demonstrated in Table 2. When the factor loadings obtained through factor analysis are analyzed according to Table 2, the scale is found to involve six factors in this study. It is confirmed that the first factor explains 36.87%; the second one 7.6%; the third one 6.5%; the fourth one 4.9%; the fifth one 3.9%; and the sixth one 3.7% of total variance explained. The scale, which was initially developed and applied as 43 points was then amended as 29 points and continued to be applied. Upon the actual application of the scale, a general reliability analysis was performed. The six factors obtained through the factor analysis were

separately analyzed for reliability and confirmed to be a reliable scale. In the research, the general reliability of the scale was found to be 0.90. In light of these findings, it can be suggested that the “The Scale of Self-efficacy Perception of Music Teachers on Teaching Music to Students with Special Needs” is a valid and reliable scale.

In music literature, it is possible to come across with several scales developed on the perception of self-efficacy and self-efficacy identification. However, in this specific study, a scale on the music teachers’ perception of self-efficacy in teaching music to students with special needs is developed. From this point of view, this research differs from other scale developing studies in terms of being the first. Therefore, the research is believed to make significant contributions to the respective literature.